

Budowa infrastruktury, która ma zapewnić odbiór i przesył gazu ziemnego przebiega bez większych zakłóceń. Oznacza to, że po 2022 r., kiedy wygaśnie kontrakt na dostawy z Rosji, będą istniały możliwości sprowadzenia potrzebnej ilości gazu z innych kierunków. Trwają prace nad trzema gazociągami: Baltic Pipe, który połączy norweskie złoża przez Danię z Polską, gazociągiem Polska-Litwa (GIPL) i gazociągiem Polska-Słowacja.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli największym zagrożeniem było uchylene w maju 2021 r. decyzji środowiskowej dla duńskiej części gazociągu Baltic Pipe i wstrzymanie robót na jego dwóch odcinkach. Jednak Energinet - operator systemu przesyłowego w Danii, który odpowiada za realizację trzech składowych Baltic Pipe, zapewnia, że przesył gazu rozpocznie się w IV kwartale tego roku, a pełna przepustowość zostanie osiągnięta 1 stycznia 2023 r. Rozbudowywany jest też gazoport w Świnoujściu.

Głównym źródłem zaopatrzenia Polski w gaz ziemny są dostawy z zagranicy (w latach 2018–2020 ok. 80%). Polska stopniowo ograniczała uzależnienie od dostaw z kierunku wschodniego, na rzecz rosnących dostaw gazu skroplonego oraz w ramach unijnego handlu z Niemiec i Czech.

W 2020 r. Polska sprowadziła ok. 18 mld m³ gazu, z czego 9,8 mld m³ pochodziło ze wschodu. Do końca bieżącego roku wygaśnie kontrakt na dostawy z Rosji. Mają je zastąpić dostawy LNG przez rozbudowywany Terminal w Świnoujściu (8,3 mld m³) i nowy gazociąg Baltic Pipe (przesył 10 mld m³/rok). Baltic Pipe to strategiczny projekt mający na celu utworzenie nowego korytarza dostaw gazu na rynku europejskim. Umożliwi on transport gazu ze złóż w Norwegii do Danii i Polski, a także do krajów sąsiednich.

W ocenie NIK wszystko wskazuje na to, że budowa i rozbudowa priorytetowych inwestycji dla gazu ziemnego (według stanu na koniec sierpnia 2021 r.) pozwoli na uruchomienie w 2022 r. przesyłu gazu z wykorzystaniem nowych gazociągów i instalacji Terminalu LNG w Świnoujściu. Po wstrzymaniu dostaw z Rosji, od 2023 r. nowa infrastruktura pozwoli na pokrycie potrzeb Polski, nawet gdy gazociąg Baltic Pipe nie osiągnie pełnej mocy przesyłowej.

Wiodącą rolę w tworzeniu polityki energetycznej kraju pełni Minister Klimatu i Środowiska. Za rozbudowę infrastruktury przesyłowej bezpośrednio odpowiada jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System SA.

NIK przeprowadziła kontrole w Ministerstwie Klimatu i Środowiska, Biurze Obsługi Pełnomocnika Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej oraz OGP Gaz-System SA. Zbadano okres od 2018 r. do września 2021 r.

Baltic Pipe

Budowę Baltic Pipe realizują Gaz-System i Energinet – duński operator systemu przesyłowego gazu i energii. Gazociąg połączy złoża w Norwegii przez Danię z Polską. Ma długość 900 km. Zapewni dwukierunkowy przesył gazu – do Polski 10 mld m³ na rok, a z Polski do Danii 3 mld m³ na rok. Gaz-System odpowiada za budowę odcinka podmorskiego realizowanego na dnie Morza Bałtyckiego, o długości ok. 275 kilometrów, oraz rozbudowę polskiego systemu przesyłowego. W skład odcinka lądowego w Polsce wchodzi: gazociąg łączący gazociąg podmorski z polskim systemem przesyłowym, gazociąg Goleniów – Lwówek oraz trzy tłocznie gazu: Goleniów, Odolanów i Gustorzyn. Uruchomienie przesyłu gazu planowane jest na 1 października 2022 r. W ocenie NIK nie ma realnych obaw, by

wystąpiło opóźnienie ukończenia polskiego odcinka.

Trudności pojawiły się w Danii. Tamtejsza Komisja ds. Środowiska i Żywności 31 maja 2021 r. uchyliła decyzję środowiskową, co spowodowało wstrzymanie robót na dwóch odcinkach. We wrześniu Energinet zapewnił Gaz-System o udostępnieniu w IV kwartale 2022 r. przepustowości ok. 2,75 – 3 mld m³ rocznie. Pełna przepustowość, czyli 10 mld m³ gazu, ma być osiągnięta od 1 stycznia 2023 r.

Już po zakończeniu kontroli NIK, 18 listopada 2021 r. Gaz-System ukończył układanie podmorskiego odcinka gazociągu, a 1 marca 2022 r. Energinet uzyskał nowe pozwolenie środowiskowe, wznowił prace i potwierdził zadeklarowane terminy uruchomienia Baltic Pipe.

Terminal LNG w Świnoujściu

W pierwszym etapie program rozbudowy Terminalu LNG obejmuje budowę dodatkowej instalacji regazyfikacyjnej pozwalającej na zwiększenie możliwości zamiany skroplonego gazu ziemnego w postać gazową o połowę, do 8,3 mld m³ rocznie, przy czym do końca 2023 r. ma być dostępna moc 6,2 mld m³ na rok. Zaplanowano termin ukończenia inwestycji (I etap) na koniec 2021 r. Termin nie został jednak dotrzymany. Miesięczne opóźnienie powstało już na etapie jej przygotowania, ale nie wpłynęło istotnie na bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego do Polski po roku 2022. Jak ustaliła NIK, Gaz-System rzetelnie i z należyтым zaangażowaniem wywiązywał się z wykonywania zadań związanych z rozbudową instalacji regazyfikacyjnej. Na bieżąco monitorował postęp prac w tym projekcie, zarządzał jego przebiegiem i reagował na pojawiające się zakłócenia, w sposób niwelujący ich negatywne konsekwencje.

II etap ma zakończyć się z końcem 2023 r. Wtedy ma być ukończony trzeci zbiornik LNG oraz dobudowane dodatkowe nabrzeże, które pozwoli na rozładunek i załadunek zbiornikowców i przeładowywanie LNG ze statku na statek.

Gazociąg międzysystemowy Polska-Litwa

Gazociąg to dwukierunkowe połączenie (interkonektor) o zdolności przesyłu do Polski ok. 1,9 mld m³ i z Polski ok. 2,4 mld m³ gazu rocznie. Jego długość w Polsce wynosi ok. 340 km, na Litwie – ok. 165 km.

Po podpisaniu umów z wykonawcami robót we wrześniu 2020 r. planowano uruchomienie gazociągu w maju 2022 r. Według danych z lipca 2021 r. nie odnotowano istotnych opóźnień w postępie prac. Gaz-System prawidłowo wywiązywał się z obowiązków związanych z budową inwestycji, m.in. z analizowaniem i diagnozowaniem ryzyk oraz podejmowaniem środków zaradczych.

Już po zakończeniu kontroli, 28 lutego 2022 r. Gaz-System poinformował, że od 1 maja tego roku dostępna będzie częściowa przepustowość gazociągu: z Litwy do Polski 1,9 mld m³/r., a z Polski na Litwę 2 mld m³/r. Pełna przepustowość ma być osiągnięta w październiku 2022 r.

Gazociąg międzysystemowy Polska-Słowacja

Gazociąg Polska-Słowacja to dwukierunkowe połączenie (interkonektor) o zdolności przesyłu do Polski ok. 5,7 mld m³ i z Polski ok. 4,7 mld m³ gazu rocznie. Jego długość w Polsce wynosi ok. 60 km, na Słowacji – ok. 100 km. Zgodnie z umową ma być ukończony w listopadzie 2022 r. Jeszcze w czasie trwania kontroli (we wrześniu 2021 r.) rozpoczął się odbiór techniczny gazociągu.

W czasie budowy doszło do opóźnień, jednak Gaz-System skutecznie im przeciwdziałał. Zmieniano kolejność prowadzenia prac na poszczególnych odcinkach, dokonywano wzmocnienia ekip budowlanych.

Nadzór rządu nad bezpieczeństwem zaopatrzenia w gaz ziemny

Minister odpowiedzialny za sprawy energii prawidłowo nadzorował bezpieczeństwo zaopatrzenia kraju w paliwa gazowe oraz funkcjonowanie krajowych systemów energetycznych. Prawidłowo zostały opracowane dokumenty związane z bezpieczeństwem dostaw gazu, właściwie oceniono ryzyka, przygotowano plan działań zapobiegawczych oraz plan działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.

Minister monitorował potencjalne zagrożenia związane z realizacją kluczowych inwestycji, w tym opóźnienia w budowie gazociągu Baltic Pipe, oraz możliwością wstrzymania dostaw gazu z kierunku wschodniego. Na podstawie uzyskanych informacji od operatorów systemu gazowego oraz analiz własnych, uznał że **potencjalne zagrożenia nie mają wpływu na bezpieczeństwo zaopatrzenia odbiorców w gaz ziemny, a poziom wydobycia krajowego oraz import gazu (z różnych źródeł) w pełni zaspokoi zakładane zapotrzebowanie.**

W okresie objętym kontrolą nie było sytuacji wymagającej poinformowania Premiera przez Pełnomocnika Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej o ewentualnych zagrożeniach związanych z zaopatrzeniem Polski w gaz ziemny. W ocenie NIK nadzór Pełnomocnika nad rozbudową Terminalu LNG i budową gazociągów był prawidłowy, podobnie jak wsparcie udzielane spółce Gaz-System w realizacji priorytetowych instalacji gazowych. W przypadku zdarzeń mogących mieć wpływ na terminowe zakończenie inwestycji organizował spotkania spółki z wykonawcami, niektóre działania miały charakter wsparcia dyplomatycznego. Pełnomocnik prawidłowo kierował Międzyresortowym Zespołem do spraw kluczowych inwestycji w zakresie strategicznej infrastruktury energetycznej.

Źródło: NIK